

מסורת הש"ס

כל שעה פרק שני פסחים

מ.

עין משפט
גזר מצוה

קסו א מ"י פ"ה מהל'
חור"מ הלכה ד
טו"ע א"ח ט"י מקב
קסב ב ג ד מ"י פ"ה
מהלכות מנה ה' ו'
ז טו"ע א"ח סימן נ
ספ"ק ה'
קסג ה מ"י שם הלכה ח
ט טו"ע א"ח
סימן ננג ספ"ק ד:

תורה אור השלם
1. ושמרתם את המצות
ב' בעצם היום הזה
הוצאתי את צבאותיכם
ממצרים ושמרתם
את היום הזה לדורותיכם
חקת עולמם: שמות יב יז

לעזר רש"י
אשכנזי"ב
[אשכנזי"ב ט"ו]. סוגר.

רבינו חננאל (המשך)
לרבה אוכלת פת מעופשת.
פירוש בגין פת קיבר שאין
בה סלת, ונ"א: כי בלא
לחיתה אין יוצא סולת
(נקיה) ואמר רב נחמן לוחת
דהא בי רב הונא ובי רבה
בר אבהו לחת, ורבה אמר
אסור ללחות, ונחמיה
עליה אין לוחתין את
השעורים בפסח את חטין
שירי כו, פ"י צריא (בגין)
הספק שהיא באמצע של
אבל השעורים שיעי
[ו]אין בהן סדק, איא
דאמר אמר רבא מותר
ללחות, דתניא יוצאין בפת
נקיה ודורא, ואי אפשר
לפת נקיה בלא לחיתה,
כלומר אם אין שורין את
החטים לא תצא מהם סלת
נקיה, ומותר רב פפא
מהא דתניא הקמחין
והסלתות של גרים של
כריס ממיא ושל כפריס
טהורים, ש"מ מקמחי
מכלל דלא
הוכשרו, וקרי להו סלתות,
הנה הסלת בלא לחיתה,
דחיי רבא האי דקמחי של
כפריס טהורין אקמחים
בליכר ולא אסלתות, והא
ממה דאמר רבא אי אפשר לפת
נקיה בלא לחיתה, דחייא
היא, דהא משמא דשמואל
אמר חטים של מנחות אין
לוחתין אותן, וקרי להו
התורה סלת, הנה נמצאת
סלת בלא לחיתה, דהא אמר
רבא מצוה ללחות, דכתיב
ושמרתם את המצות, ואין
שומר אלא שומר דחטים
בליחיה, אבל שימור
לחיתה ליתיה שימור מדרב
הונא, דאמר הבצקות של
גרים אדם ממלא כריסו
משום דאמר רבא, דאמר רבא לחתו דהו מהפכי לגורן, והן העמרין, הפכו שם מצוה, כלומר הוזהרו
מהכשרת המים והפיכו להו למקום שאין בו הכשרת המים שיהיה שימור מתחילתו לשמן לשם מצוה.

ה"ג ר"ח ב"ל שאילו מניחין על פי אבוב של קלאים והם מתבקעות.
פירוש כלי שבעלי קליות עושין בו קליות והוא מנוקב
כדאמרין בפסוק ר' ישמעאל (מנחות דף סו.) מניחין בתוך אבוב של
קלאים כדי ש' שמגמור האור זכולו והם מתבקעות מכה האור וכן מנא
ר"י בספר ישן צנש רבינו חס:
תרגומא אקמחים. תימה
השתא אמאי תני
סלמות ויש לומר דלגדין קמחי:
כי מהפכיתו כיפי הפכיתו ראש
מצוה. וא"ת כיון דסגירא ליה
דנעי שימור צנעת היפוך אס כן
הכי מוכח דמנא ללחות דילמא לאו
מנא היא אלא דלרין שימור מתחלתו
ועד סופו ויש לומר דעיקר שימור
כדי שלא תחמין וסגר רבא אי לאו
שם שימור מחמין צנעת שהוא עדין
דגן כגון לחיתה לא היה מנרין שימור
צנעת כי דרי מתחילת הדגן:
לא,
זקופא גמי שרי מי פירות גינה ומי פירות אינן מחמיצין ת"ר יאין לוחתין
ש'שעורין בפסח ואם לתת נתבקעו אסורות לא נתבקעו מותרות ר' יוסי אומר
שורין בחומין וחומין צומתן אומר שמואל אין הלכה בר' יוסי א"ר חסדא אומר
מר עוקבא לא נתבקעו ממש אלא כל שאילו מניחין על פי חבית והן
נתבקעות מאיליהן ושמואל אומר נתבקעו ממש עבד שמואל עובדא בדורא
דבי בר חשו נתבקעו ממש אומר רבה בעל נפש לא ילחות מאי איריא בעל
נפש אפילו כולי עלמא גמי דהא תניא אין לוחתין שעורין בפסח הכי קאמר
יבעל נפש אפי' חמין דשרירי לא ילחות א"ל ר' ג' מאן דציית ליה לאבא אביל
נהמא דעיפושא דהא בי רב הונא לתת ובי רבא בר אבין לתת ורבא אומר
אסור ללחות אלא הא דתניא אין לוחתין שעורין בפסח שעורין הוא דלא הא
חמי שרי לא מיבעי' קאמר לא מיבעיא חמין ביון דאית ביה צריא עיילי בהו
מיא אבל שערי דשיעי אימא שפיר דמי קמ"ל הדר אומר רבא מותר ללחות
דתניא יוצאין בפת נקיה והדרא ואי אפשר נקיה בלא לחיתה איתביה רב
פפא לרבא הקמחין והסלתות של נכרים של כפריס טהורים ושל כרכין
טמאין דכפריס מ"ט לאו משום דלא לתת וקא קרי ליה סולת תרגומא אקמחא
בתר דנפיק אומר מ"ט לא אימא ליה מהא א"דאמר רבי זירא אומר רב ירמיה
אמר שמואל חמין של מנחות אין לוחתין אותם וקא קרי להו סולת הדר אומר
רבא מצוה ללחות שנאמר ושמרתם את המצות אי לא דבעי לחיתה
שימור למאי אי שימור דלישה שימור דלישה לאו שימור הוא דאמר רב
הונא בצקות של נכרים אדם ממלא כריסו מהן ובלבד שיאכל בזית
מצה באחרונה באחרונה אין בראשונה לא מ"ט משום דלא עבד
בהו שימור ולעבד ליה שימור מאפייה ואילך אלא לאו שמע מינה
שימור מעיקרא בעינן וממאי דילמא שאני התם דבעידנא דנחית לשימור
לשימור לא עבד לה שימור אבל היכא דבעידנא דנחית לשימור
עבד לה שימור הכי גמי דשימור דלישה הוי שימור ואפ"ה לא הדר ביה
רבא דאמר להו להנהו דמהפכי כיפי כי מהפכיתו הפיכו לשום מצוה
האלמא קסבר שימור מעיקרא מתחלתו ועד סופו בעינן מר בריה דרבינא
מנקטא

ישראל בשמור, דגוי לאו בר שימור הוא, אבל ישראל דבר שימור הוא אם התחיל מתחלה להשמר אפילו שימור דלישה
הוי שימור. אפילו הכי לא הדר ביה רבא, דאמר רבא לחתו דהו מהפכי לגורן, והן העמרין, הפכו שם מצוה, כלומר הוזהרו
מהכשרת המים והפיכו להו למקום שאין בו הכשרת המים שיהיה שימור מתחילתו לשמן לשם מצוה.
מנקטא

תרי חמי' בהדי הדדי דילמא אולא חדא
ויתבה בציריא דחברתה ולא סליק להו
דיקולא דמיא מארבע רוחתא ואתי ל ידי
חימוין ואמר אביי לא ליחרוך איניש תרי
שבולי בהדי הדדי דילמא נפקי מיא מהאי
ובלע אידך ואתיא ל ידי חימוין אמר ל' רבא
א"ה אפילו חדא גמי דילמא נפיק מהאי
רישא ובלע אידך רישא אלא אמר רבא
מי פירות גינה ו' ומי פירות אינן מחמיצין
והדר ביה אביי מההיא דכל אגב מדלייהו
לא מחמצי דאמר אביי האי חצבא דאבישנ'
סחיפא שרי זקופא אסור רבא אמר אפילו
זקופא גמי שרי מי פירות גינה ומי פירות אינן מחמיצין ת"ר יאין לוחתין
ש'שעורין בפסח ואם לתת נתבקעו אסורות לא נתבקעו מותרות ר' יוסי אומר
שורין בחומין וחומין צומתן אומר שמואל אין הלכה בר' יוסי א"ר חסדא אומר
מר עוקבא לא נתבקעו ממש אלא כל שאילו מניחין על פי חבית והן
נתבקעות מאיליהן ושמואל אומר נתבקעו ממש עבד שמואל עובדא בדורא
דבי בר חשו נתבקעו ממש אומר רבה בעל נפש לא ילחות מאי איריא בעל
נפש אפילו כולי עלמא גמי דהא תניא אין לוחתין שעורין בפסח הכי קאמר
יבעל נפש אפי' חמין דשרירי לא ילחות א"ל ר' ג' מאן דציית ליה לאבא אביל
נהמא דעיפושא דהא בי רב הונא לתת ובי רבא בר אבין לתת ורבא אומר
אסור ללחות אלא הא דתניא אין לוחתין שעורין בפסח שעורין הוא דלא הא
חמי שרי לא מיבעי' קאמר לא מיבעיא חמין ביון דאית ביה צריא עיילי בהו
מיא אבל שערי דשיעי אימא שפיר דמי קמ"ל הדר אומר רבא מותר ללחות
דתניא יוצאין בפת נקיה והדרא ואי אפשר נקיה בלא לחיתה איתביה רב
פפא לרבא הקמחין והסלתות של נכרים של כפריס טהורים ושל כרכין
טמאין דכפריס מ"ט לאו משום דלא לתת וקא קרי ליה סולת תרגומא אקמחא
בתר דנפיק אומר מ"ט לא אימא ליה מהא א"דאמר רבי זירא אומר רב ירמיה
אמר שמואל חמין של מנחות אין לוחתין אותם וקא קרי להו סולת הדר אומר
רבא מצוה ללחות שנאמר ושמרתם את המצות אי לא דבעי לחיתה
שימור למאי אי שימור דלישה שימור דלישה לאו שימור הוא דאמר רב
הונא בצקות של נכרים אדם ממלא כריסו מהן ובלבד שיאכל בזית
מצה באחרונה באחרונה אין בראשונה לא מ"ט משום דלא עבד
בהו שימור ולעבד ליה שימור מאפייה ואילך אלא לאו שמע מינה
שימור מעיקרא בעינן וממאי דילמא שאני התם דבעידנא דנחית לשימור
לשימור לא עבד לה שימור אבל היכא דבעידנא דנחית לשימור
עבד לה שימור הכי גמי דשימור דלישה הוי שימור ואפ"ה לא הדר ביה
רבא דאמר להו להנהו דמהפכי כיפי כי מהפכיתו הפיכו לשום מצוה
האלמא קסבר שימור מעיקרא מתחלתו ועד סופו בעינן מר בריה דרבינא
מנקטא

תרי חמי' בהדי הדדי דילמא אולא חדא
ויתבה בציריא דחברתה ולא סליק להו
דיקולא דמיא מארבע רוחתא ואתי ל ידי
חימוין ואמר אביי לא ליחרוך איניש תרי
שבולי בהדי הדדי דילמא נפקי מיא מהאי
ובלע אידך ואתיא ל ידי חימוין אמר ל' רבא
א"ה אפילו חדא גמי דילמא נפיק מהאי
רישא ובלע אידך רישא אלא אמר רבא
מי פירות גינה ו' ומי פירות אינן מחמיצין
והדר ביה אביי מההיא דכל אגב מדלייהו
לא מחמצי דאמר אביי האי חצבא דאבישנ'
סחיפא שרי זקופא אסור רבא אמר אפילו
זקופא גמי שרי מי פירות גינה ומי פירות אינן מחמיצין ת"ר יאין לוחתין
ש'שעורין בפסח ואם לתת נתבקעו אסורות לא נתבקעו מותרות ר' יוסי אומר
שורין בחומין וחומין צומתן אומר שמואל אין הלכה בר' יוסי א"ר חסדא אומר
מר עוקבא לא נתבקעו ממש אלא כל שאילו מניחין על פי חבית והן
נתבקעות מאיליהן ושמואל אומר נתבקעו ממש עבד שמואל עובדא בדורא
דבי בר חשו נתבקעו ממש אומר רבה בעל נפש לא ילחות מאי איריא בעל
נפש אפילו כולי עלמא גמי דהא תניא אין לוחתין שעורין בפסח הכי קאמר
יבעל נפש אפי' חמין דשרירי לא ילחות א"ל ר' ג' מאן דציית ליה לאבא אביל
נהמא דעיפושא דהא בי רב הונא לתת ובי רבא בר אבין לתת ורבא אומר
אסור ללחות אלא הא דתניא אין לוחתין שעורין בפסח שעורין הוא דלא הא
חמי שרי לא מיבעי' קאמר לא מיבעיא חמין ביון דאית ביה צריא עיילי בהו
מיא אבל שערי דשיעי אימא שפיר דמי קמ"ל הדר אומר רבא מותר ללחות
דתניא יוצאין בפת נקיה והדרא ואי אפשר נקיה בלא לחיתה איתביה רב
פפא לרבא הקמחין והסלתות של נכרים של כפריס טהורים ושל כרכין
טמאין דכפריס מ"ט לאו משום דלא לתת וקא קרי ליה סולת תרגומא אקמחא
בתר דנפיק אומר מ"ט לא אימא ליה מהא א"דאמר רבי זירא אומר רב ירמיה
אמר שמואל חמין של מנחות אין לוחתין אותם וקא קרי להו סולת הדר אומר
רבא מצוה ללחות שנאמר ושמרתם את המצות אי לא דבעי לחיתה
שימור למאי אי שימור דלישה שימור דלישה לאו שימור הוא דאמר רב
הונא בצקות של נכרים אדם ממלא כריסו מהן ובלבד שיאכל בזית
מצה באחרונה באחרונה אין בראשונה לא מ"ט משום דלא עבד
בהו שימור ולעבד ליה שימור מאפייה ואילך אלא לאו שמע מינה
שימור מעיקרא בעינן וממאי דילמא שאני התם דבעידנא דנחית לשימור
לשימור לא עבד לה שימור אבל היכא דבעידנא דנחית לשימור
עבד לה שימור הכי גמי דשימור דלישה הוי שימור ואפ"ה לא הדר ביה
רבא דאמר להו להנהו דמהפכי כיפי כי מהפכיתו הפיכו לשום מצוה
האלמא קסבר שימור מעיקרא מתחלתו ועד סופו בעינן מר בריה דרבינא
מנקטא

ישראל בשמור, דגוי לאו בר שימור הוא, אבל ישראל דבר שימור הוא אם התחיל מתחלה להשמר אפילו שימור דלישה
הוי שימור. אפילו הכי לא הדר ביה רבא, דאמר רבא לחתו דהו מהפכי לגורן, והן העמרין, הפכו שם מצוה, כלומר הוזהרו
מהכשרת המים והפיכו להו למקום שאין בו הכשרת המים שיהיה שימור מתחילתו לשמן לשם מצוה.
מנקטא

(א) לעיל לה: מנחות ט:;
(ב) לקמן מ"ב, א) ולקמן
מ"ה, ד) ופסחים ט:;
(ג) לעיל לה, ו) לעיל לה;
(ד) ס"ה ר"ה שמים החדר על
נפשו, (ה) ז"ל שחשטט,

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה ציריח סדק
כמו טיילי"ה, י"ב לשון יין;
(ב) ד"ה ספי קחמור ובי
לחיתו נפש לא מחמיר;
(ג) ד"ה לאכל ד"ה מלך
הד"ה: (ד) ד"ה באחרונה
מלות כלל ומינה היא
נמחק:

מוסף רש"י
צומתן, לשון חיבור
והידוך (והיו טו), בעל
נפש, אדם כשר (והיו טו)
(א) המושל בלתי ומתקן
מן העבירות (והאחר ח"א
ס"ו פ"ה), מותר ללחות.
לשונות משפט נשים ולשונות
נמכתש ולא חיישין
לחומין האולן ויחמין
מלך (והיו טו), ובלבד
שיאכל בזית מצה.
אחרת, באחרונה, משום
דנמלת מלך נשען שמור
לשם מצוה (קדושין טו).

מוסף תוספות
א. הקמחים של כפריס
טהורים והסלתות של
נכרים טמאים, חוס' שאין
ב' ג"ל, והתירו דורא
עיקר שימור היינו בגונא
דצריך שימור, ואי לאו
לחיתה וליכא עיקר שימור,
דאי דלא צריך שימור קמי
לישה כלל, איש כיון
דמצוה ללחות, משום
ההוא, דהוי עיקר שימור,
צריך ג"כ שימור מתחילת
דגן, מי ר"ר.

רבינו חננאל
והא דאמר אביי לא נחרוך
איניש תריי שבולי בהדי
הדדי, לית הלכתא כותיה,
אלא כרבא דאמר מי פירות
אין מחמיצין, כן פירוש
דשמואל חצבא דאבישנא
שון שבילי דשערי
רביבא, אחר אביי
כשנותנין זה התרוב
בתור בימות הפסח ופי'
למטה, כל זיעה שיצא
מאותן השעורים נשפכין
בהוה, ואם לאו לא ישאור
אותן המים היוצאין מהן
מחמיצין, ולית הלכתא
כאביי, וקיימא לן כי מי
פירות אין מחמיצין, ת"ר
אין לוחתין את השעורין
בפסח, ואם לוחתין, נתבקעו
אסורות, ואין נתבקעו
מותרות, ואמרין לא
נתבקעו ממש, אלא כל
שומנין על פי אבוב של
קלאים והן מתבקעות וכן
הלכתא, ור' יוסי דאמר
שורין בחומין דמי
שהחומין צומתין לית הלכתא כותיה, דהא בהדיא אמר שמואל אין הלכה בר' יוסי, והא דעבדי עובדא נתבקעו ממש
לא סמיכין עליה, אמר רבה בעל נפש, כלומר המתרחק מריח עבירה ומדקדק הרבה על עצמו, לא ילחות אפילו חטין דשרירין,
פירוש שורין שון חומין, ולא אורי לידו חימוין, הלא ילחות כל שכן שעורים, אמר רב נחמן מאן דציית